SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

EGYES ELLÁTOTTI CÉLCSOPORTOK (PSZICHIÁTRIAI ÉS SZENVEDÉLYBETEGEK, FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK) SAJÁTOSSÁGAINAK ISMERETE, ÖNGYILKOSSÁGPREVENCIÓ, KRÍZISINTERVENCIÓ

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

EGYES ELLÁTOTTI CÉLCSOPORTOK (PSZICHIÁTRIAI ÉS SZENVEDÉLYBETEGEK, FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK) SAJÁTOSSÁGAINAK ISMERETE, ÖNGYILKOSSÁGPREVENCIÓ, KRÍZISINTERVENCIÓ

OKTATÓI SEGÉDANYAG

Szerzők

Ács Andrea

Bulyáki Tünde

Dr. Bodrogi Andrea

Csoó Lászlóné

Békésiné Füvesi Ágnes

Kassai Szilvia

Szécsi Judit

Tóth Máté

Szakmai lektor

Matus Ágnes

Orsós Veronika

Schranez Erika

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése
kiemelt projekt

Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztése kiemelt projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kiadvány a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001

azonosítószámú,

Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt

keretében készült

Kiadja Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

1132 Budapest, Visegrádi utca 49.

Telefon: +36 1 769 1704

www.szgyf.gov.hu

Felelős kiadó Benedek István Zsolt főigazgató

Budapest, 2019.

Tartalom

Bevezetés 5
Első továbbképzési nap 8
Bemutatkozás, a továbbképzés indítása 8
1. Krízis, krízisintervenció 8
1.1. A krízis 8
1.2. Krízisintervenció 9
2. Öngyilkosság 10
2.1. Öngyilkosságról szóló ismeretek 10
3. Általános segítői kompetenciák 12
3.1. Áttekintés arról, milyen a jó segítő 12
3.2. Kompetenciahatárok 13
Második továbbképzési nap 14
4. Pszichiátriai betegek ellátása 14
4.1. Alapfogalmak ismertetése. 14
4.2. Kockázati tényezők, patológiás család 15
4.3. Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel 15
4.4. Általános tünetek 16
4.5. Demenciával kapcsolatos ismeretek 16
4.6. Esetfeldolgozás - pszichiátria 16
Harmadik továbbképzési nap 17
5. Szenvedélybeteg-ellátás 17
5.1. Alapfogalmak 17
5.2. A függőség alapelméletei 17
5.3. Szerismertetés, statisztikai és jogi kiegészítésekkel 18
5.4. Célcsoportspecifikus kihívások, lehetőségek 20
5.5. A szenvedélybeteg életútja; felépülés-történetek 21
5.6. Filmvetítés és feldolgozás 21
Negyedik továbbképzési nap 22
6. Fogyatékos személye ellátása 22
6.2. A fogyatékosság definíciói és típusai. Az egyes fogyatékosságok jellegzetességei és specifikumai 22
6.3. Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok. 23

Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok 23
6.4. Hatékony kommunikáció fogyatékos személyekkel 24
6.5. Akadálymentesség fogalma 25
Forgatókönyv 26

Bevezetés

A 40 órás szakmai továbbképzés fejlesztéséhez az alábbi segédanyagok állnak rendelkezésre:

A továbbképzési tartalmak elsajátítását támogató szakmai anyag a résztvevők és képzők számára.

1. **Hallgatói tananyag:**
   - A továbbképzés témájához kapcsolódó elméleti ismereteket ad át.
   - Az adott fejezetben tanultak áttekintését segíti.
   - Az elsajátított ismereteket kérdések mentén is ellenőrizhetővé teszi.
   - Lehetőséget teremt egy-egy téma elmélyültebb tanulmányozására a felhasznált és ajánlott irodalom segítségével.

2. **Prezentáció:**
   - A továbbképzési program egyes elméleti és gyakorlati elemeinek bemutatását segítő diasorozat. A prezentáció vetítése segíti a tanfolyam strukturálását, az időkeretek betartását.
   - A diák alatti jegyzet az oktatóknak szól, amely a gördülékeny tanfolyamvezetést szolgálja.

3. **Oktatói segédanyag:**
   - A továbbképzés megtartását támogató bővebb szakmai és módszertani háttéranyag.
   - A résztvevők felé támasztott követelmények megfogalmazása.
   - A számonkérés értékelési szempontjainak bemutatása.
   - Az egyes témákhoz tartozó diák kijelölése.
   - A szakmai tanfolyamhoz szükséges mellékletek bemutatása.
   - Forgatókönyv, mely a továbbképzés főbb tartalmi elemeit, szerkezetét, időkeretét és módszereit, eszközeit foglalja össze.

Oktatói segédanyag:

A szakmai tanfolyam során nem az a cél, hogy a Hallgatói tananyagban található összes elméleti ismeretet elmondja az oktató. A cél az, hogy a legfontosabb ismeretek, szemlélet átadását követően a felmerülő kérdések, gyakorlatok által az elméleti ismeretanyag azonnal összekapcsolódjon a résztvevők mindennapi szakmai munkájával és gondolatokat ébresszen.

A továbbképzés megtartásához javasolt felkészülési lépések:

1. Olvassa át részletesen a továbbképzés megtartásához rendelkezésre álló anyagokat, ismerje meg a továbbképzés kontextusát, célját, tartalmát, lehetséges résztvevőit, időkereteit és a továbbképzés megtartásához szükséges feltételeket.
2. Az Oktatói segédanyagot és a rendelkezésre álló prezentációt párhuzamosan, egymással összhangban érdemes átolvasni, megismerni. Olvassa el a diákon található

jegyzeteket, egészítse ki saját gondolataival, tapasztalataival! Szükség esetén érdemes az anyagban hivatkozott szakirodalomból is célzottan tájékozódni.

3. A résztvevők maximális bevonása és a velük való hatékony kommunikáció céljából a továbbképzés megtartása előtt olvassa át a Hallgatói segédanyagot is. Ismerje meg, milyen információkhoz jutnak a témából a résztvevők!
4. A továbbképzési feltételek és a forgatókönyv figyelembevételével készüljön fel a továbbképzés megtartására.
5. Gondolja át előre és rögzítse a továbbképzés során bemutatandó példákat.
6. Tervezze meg az időkereteket és a megoldandó feladatokat! Fontos hogy mindenre maradjon és jusson idő! Könnyebb lesz ezt átgondolni, miután megismerte a résztvevőket (milyen szakterületről érkeztek, milyen végzettséggel, milyen tapasztalatokkal).
7. Építse fel a gyakorlatokat! Biztosítsa a tárgyi feltételeket!
8. Találja ki, hogy a prezentáció vetítését hogyan teszi interaktívvá! Például, amikor már ismeri a résztvevők szakmai tapasztalatát, utalhat ezekre vagy ismerve, hogy melyik résztvevő, mely területről érkezett, megkérdezheti, ott mit tapasztalt a témával kapcsolatban. Ügyeljen arra, hogy a ppt-k vetítése közben nem az a cél, hogy a Hallgatói segédanyagot szóról szóra elmondja az oktató. A cél: struktúrát adni, figyelmet felhívni, elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok között koherenciát megteremteni, az összefüggéseket felismerni és áttekinteni.

Javaslatok a továbbképzés egyes elemeinek megvalósításához:

Elméleti előadás – fontos, hogy az előadások interaktív jellegűek legyenek, amelynek keretében az oktató folyamatosan visszacsatolást kér az elhangzottakkal kapcsolatban a résztvevőktől (elsősorban a témához kapcsolódó munkatapasztalataikat illetően), illetve azokra reflektál.
Gyakorlat – a témák feldolgozására irányuló résztvevői gyakorlatok többféle formában (egyéni munka, páros gyakorlat, kiscsoportos feladat, nagycsoportos megbeszélés) a tapasztalati tanulást szolgálják.

Gyakorlati szempontok az oktatási napok hatékony lebonyolításához:
A továbbképzésen résztvevő szakemberek a saját szakmaterületük szakértői, számos képzésen, továbbképzésen, szakmai tanfolyamon, műhelymunkán vettek már részt. Várhatóan nagy elvárásokkal érkeznek a továbbképzésre, ezek közül a következő öt a legfontosabb:

- A résztvevő szakemberek elvárják, hogy azonnal használható tudást kapjanak, azaz a gyakorlatban alkalmazható információkat adjunk számukra. Tudni akarják, hogyan kapcsolódik az adott tanulási program vagy továbbképzés az aktuális élethelyzetükhöz és munkafeladataikhoz, és hogyan segíti őket a program a szakmai céljaik elérésében – azaz, mit tudnak ebből használni?
- Közvetítsük a résztvevők felé, hogy a gyakorlat(ok) és az elméleti tananyag a résztvevők által alkalmazható lesz majd a valós helyzetekben.
- Elvárják, hogy tiszteljék és partnerként kezeljék őket. Nagyra értékelik, ha a továbbképzés oktatója tiszteletet mutat az egyén és a tanulási folyamat eredményeképpen elért eredmények iránt. Fontos számukra az, hogy a képző építsen a résztvevő szakemberek korábbi, a tanulás szempontjából releváns és meghatározó tapasztalataira.
- Elvárják, hogy aktívan részt vehessenek a tanulási folyamatban. A felnőttek kedvelik az aktív tanulást, a kiscsoportos feladatokat, és azokat, amelyek helyváltoztatással járnak. Az aktív részvétel elkötelezetté teszi a résztvevőt a tanulási folyamat iránt és nyitottabbá teszi új koncepciók befogadására.

- Elvárják, hogy a gyakorlatok után azonnali visszajelzéseket kapjanak. Az időben történt helyesbítő visszajelzés a sikeres tanulást, a tartalom és a készségek jó elsajátítását eredményezi. A tapintatos visszajelzés segíti a résztvevőt hibáinak kijavításában és megerősíti a helyes hozzáállást. A felnőtt tanulók a kedves, konstruktív kritikát szeretik. A helyesbítő visszajelzést minden esetben előzze meg egy elismerő, dicsérő visszajelzés.
- Elvárják, hogy a továbbképzés támogató környezetben valósuljon meg.
    - Szólítsunk minden résztvevőt a nevén a továbbképzés ideje alatt.
    - Hallgassuk meg minden résztvevő kérdését és véleményét.
    - Legyünk udvariasak és türelmesek.
    - Biztosítsuk a résztvevőket arról, hogy a hibázás a tanulás része.
    - Keressünk alkalmat arra, hogy mindenkit megerősítsünk.
    - Bátorítsuk a résztvevőket, hogy segítsék egymást a tanulás során.
    - Gondoskodjunk arról, hogy a tanulási környezet a lehető legkényelmesebb legyen.

Első továbbképzési nap

Bemutatkozás, a továbbképzés indítása

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Bemutatkozás, tapasztalatok, motivációk, elvárások (30 perc) • A csoportvezető röviden bemutatkozik, majd megkéri a csoporttagokat, hogy röviden mutatkozzanak be, illetve osszák meg egymással motivációikat, tapasztalataikat, elvárásaikat. Szempontok: - név - foglalkozási terület - klienskör - feladatok - gyakorlati tapasztalatok - előzetes ismeretek - a témához kapcsolódó nézetek - a továbbképzéssel kapcsolatos motivációk - a továbbképzéssel kapcsolatos elvárások • Névismétlő kört teszünk, mindenki elmondja azt a nevet, ahogyan szeretné, ha a csoportban szólítanák. A mellette ülő elmondja az előtte szóló nevét és a sajátját. A harmadik személy értelemszerűen az előző kettő és a saját nevét mondja, és így tovább. ***Csoportszabályok (5 perc)*** • A csoport közösen rögzíti a működéshez szükséges legfőbb csoportszabályokat. ***A továbbképzés felépítése, a teljesítés feltételei (10 perc)*** • A projekt és a továbbképzés felépítésének ismertetése. • A teljesítés feltételeinek ismertetése. • Záróteszt teljesítése • Hiányzásra vonatkozó előírások (maximum az összes tanfolyami óra 10%-a, tehát 4 óra)	• A megadott időkeret tartása fontos! • 20-25 fő esetén kb. egy perc jut mindenkire a bemutatkozás során. • A bemutatkozást gyors névtanulás zárja. • Öntapadós etikettek használhatók a név kitűzésére • Csoportszabályok: - Titoktartás - Kommunikáció: egyes szám első személy, tisztelet, tartózkodás az ítélkezéstől - Részvétel: aktivitás, önkéntesség - Időkeretek: a nap kezdése, zárása, szünetek - Technikai kérdések: mobiltelefon-használat, stb. • Érdemes hangsúlyozni, hogy a csoportszabályok a közös munkát, tanulást segítik, a segítő kapcsolatokban gyakran használt szóbeli megállapodásnak számítanak. **Dia: 2-7**

1. Krízis, krízisintervenció

1.1. A krízis

10 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
1.1.1. A krízis definíciója, típusai (fejlődési és akcidentális krízis). *Ebben a fejezetben a hallgatók megismerkednek a krízis fogalmával, jelentőségével és fajtáival.*	**Dia 8-15**

35 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Megváltozott munkaképességű mozgásában akadályozott kliens elveszíti a munkáját.	**Handout 1.** Helyzetgyakorlat keretében egy hallgató a segítő szakember szerepébe helyezkedve segítő beszélgetés folytat a krízisben lévő klienssel. A hallgatók párban játszanak. A helyzetgyakorlat eljátszása után nagycsoportban összegyűjtjük a bemutatott krízis jellemzőit. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll.**

Szünet 10 perc

25 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
1.1.2. A krízisek jellemzői, szakaszai, funkciói- A hallgató megismeri a krízisben lévő egyén sajátosságait, a krízis szakaszait, kimenetelét. **1.1.3. A krízisek jellemzői az egyes ellátotti csoportokban-** A hallgató megismeri a krízisek jellemzőit, az egyes ellátotti célcsoportok leggyakoribb krízishelyzeteit.	**Dia 16-18**

1.2. Krízisintervenció

65 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
1.2.1. A krízisintervenció specifikumai (miben hasonlít, miben különbözik az általános vagy támogatói segítéstől) – A hallgató megismeri a krízisintervenció jellegzetességeit. **1.2.2. A segítő szakember specifikus készségei, feladata a krízisintervencióban** – A hallgató megismeri a krízishelyzetekben közreműködő segítő szakembereket, azok feladatait.	**Dia 19-28**

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Mentális zavarral élő klienssel az élettársa szakít.	**Handout: 2.** Helyzetgyakorlat keretében egy hallgató a segítő szerepébe helyezkedik és egy másik hallgató a mentális zavarral élő, krízisben lévő klienst játssza el. A csoport többi tagja megfigyelő szerepben van a helyzetgyakorlat során. A helyzetgyakorlat alatt a segítő szerepet játszó kolléga megállíthatja a szerepjátékot és segítséget kérhet a megfigyelő szerepben lévő hallgatótársaktól. A szituációs játék után a csoport összegyűjti a krízisintervenció során segítő szakember részéről megjelenő speciális készségeket.
Fiatal kettős diagnózissal (szkizofrénia és szerhasználat) élő kliens államvizsgára készül, krízis állapotba kerül.	**Handout 3.** Helyzetgyakorlat keretében egy hallgató a segítő szakember szerepébe helyezkedve segítő beszélgetés folytat a krízisben lévő klienssel, akit hallgató társa alakít. A hallgatók párban dolgoznak. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll.**

Ebédszünet

2. Öngyilkosság

2.1. Öngyilkosságról szóló ismeretek

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
2.1. Öngyilkosságról szóló ismeretek- A képzésben résztvevők megismerik az öngyilkosság mögött álló pszichés működés alapjait, továbbá, a mindennapi munkában is jól használható gyakorlati tudással gazdagodjanak.	- **Handout 4.** (tájékoztatás a magyarországi lelki segély szolgálatokról) - **Dia 29-36** Az előadás előtt érdemes felmérni a jelenlévők tájékozottságát a témában, néhány bevezető kérdéssel: - Tudják-e, hogy mi az öngyilkosság definíciója? - Mit gondolnak, melyek az öngyilkosság elkövetésének leggyakoribb okai? - Melyek azok a kockázati tényezők, amelyek öngyilkossághoz vezethetnek?

90 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
2.2. Esetfeldolgozás – Kliens öngyilkossága - e*lső 45 perc*	Olvassa fel a hallgatóknak a következő esetet **– Handout 5.** **- Dia 37** A résztvevők 4-5 fős kiscsoportokba rendeződnek, ahol a következő kérdések mentén megvitatják, a történetet (kiscsoportos munka 15 perc): - Milyen tanulságai vannak a történetnek? - Mi volt a szerepe az esetleírásban a búcsúlevélnek? - Hogyan lehetett volna megelőzni az öngyilkosságot? - Melyek a segítő feladatai? Utána visszarendeződnek nagy csoportba, ahol az oktató újra felteszi a kérdéseket, és kéri, hogy a csoportok foglalják össze azt, amit ezzel kapcsolatban a kiscsoportban megbeszéltek. A válaszok a kérdésekkel: *Milyen tanulságai vannak a történetnek?* Súlyos depresszió esetén megnő az öngyilkosság kockázata, további kockázatot jelenthet, hogy a beteg édesanyja is szuicidium következtében halt meg. Felhívhatta az öngyilkossági veszélyre a figyelmet az önvádlások megléte, az inadekvát bűntudat, a csökkentértékűség. Súlyosbító tényező volt a beteg férjének kommunikációja, amely a negatív pszichoszociális tényezőket erősítette. *Az esetleírásban a búcsúlevélnek mi volt a szerepe?* „Cry for help” *Hogyan lehetett volna megelőzni az öngyilkossági kísérletet?* A legcélravezetőbb a beteget az első tünetek megjelenésekor pszichiáterhez irányítani, hogy a megfelelő kezelés a lehető legkorábban megkezdődjön. Minden esetben komolyan kell vennünk a leggyakoribb figyelmeztető jelzéseket, mint az önvádlás, hosszantartó, a reménytelenséghez és kilátástalansághoz kapcsolódó érzések és gondolatok. Ezekben az esetekben akár kórházi beutalás is szükséges lehet. A segítő feladatai: Bizalmi kapcsolat kialakítása a beteggel, rendszeres találkozások, beszélgetések, melyek során a beteg elmondhatja negatív gondolatait. Tájékoztatást nyújtani a hozzátartozóknak, hogy nem lustaságról, hanem depresszióról van szó, a természetes kapcsolati háló kialakítása a beteg körül, összegyűjteni kik azok a természetes személyek, akik jelen vannak, akikre támaszkodhat, elérni, hogy ne hagyják magára. Jelezni a háziorvos felé a beteg rossz állapotát, a segítő aggodalmát az esteleges szuicid veszélyről. Segíteni abban, hogy a beteg eljusson a pszichiátriai ellátásba, akár fizikálisan is segítséget nyújtani a betegnek eljutni a háziorvosi rendelőbe, ill. a pszichiáterhez.

	Támogatni a beteget a pszichiátriai kezelése elfogadásában az antidepresszáns gyógyszerek szedésében, pszichoterápia elfogadásában. A remény folyamatos fenntartása!
„Protokoll kidolgozása” - *második 45 perc:*	A résztvevők létszámtól függően 4-7 fős csoportokba rendeződnek. A csoportoknak ki kell dolgozniuk egy rövid intézményi protokollt, mely az intézményben megjelenő öngyilkosságra, öngyilkossági kísérletekre reagál. (20 perc) Az alábbi szempontok alapján: - Mi lenne első lépés, ha egy kliensnél öngyilkossági hajlamot azonosítunk, vagy konkrét öngyilkosságra vonatkozó megjegyzést tesz? - Milyen szakemberek bevonása lenne szükséges? - Milyen egyéb szereplők bevonása lehet szükséges? - Milyen konkrét intézkedések lennének szükségesek a kliens elérését, (bentlakás esetén elhelyezését), egyéni esetkezelését és kapcsolattartást illetően? - Mikortól tekinthető/Tekinthető-e a krízisidőszak „lezártnak”. - Változhat-e/Miben változhat az érintett kliens későbbi esetvitele? Milyen új szempontok jelenhetnek meg? Milyen területekre kell nagyobb, melyekre kisebb hangsúlyt fektetni? A kiscsoportok visszarendeződnek, majd az oktató vezetésével összefoglalják azt, amit kiscsoportban megbeszéltek, összefoglalják a legfontosabb tanulságokat. (25 perc)

Szünet 10 perc

3. Általános segítői kompetenciák

3.1. Áttekintés arról, milyen a jó segítő

20 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	**Instrukciók az oktatónak**
Áttekintés arról milyen a jó segítő: Melyek a segítő szakemberekkel kapcsolatos elvárások az egyes ellátási területeken?	- **Dia 38-39**

25 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Áttekintés arról milyen a jó segítő: A hallgatók megismerkednek a segítőkre jellemző tulajdonságokkal.	Gyűjtsük össze közösen, melyek a segítő legfontosabb tulajdonságai. A csoport által összegyűjtött tulajdonságokat írjuk fel a táblára, majd az alábbi kérdésekkel törekedjünk a bővebb kifejtésre: - Ezek a tulajdonságok hogyan jelennek meg a mindennapi munka során? - Milyen hátrányok, nehézségek jelenhetnek meg ezekhez a tulajdonságokhoz kapcsolódóan? - Milyen eszközei vannak, hogy ezeket a tulajdonságait fejlessze? - stb. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll.**

3.2. Kompetenciahatárok

25 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Kompetencia határok: **3.2.1. Munkakörhöz kapcsolódó kompetenciák** **3.2.2. Végzettségekhez tartozó kompetenciák** **3.2.3. Kompetenciákból eredő konfliktusok és azok feloldása**	**Dia: 40**

20 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	Instrukciók az oktatónak
Kompetenciahatárok	Kérdezzük meg a csoportot, hogy volt-e olyan élményük, ahol jelentős kompetenciahatár átlépéssel találkoztak? Egy-maximum két ilyen történet megosztására van idő. A megosztott történetek feldolgozásához az alábbi kérdések nyújthatnak támpontot: - A történet résztvevőinek mik voltak a kompetenciahatáraik? - Melyik tevékenység volt, amivel a résztvevő átlépte ezt a határt? - Kinek a felelőssége ezen kompetenciahatárok tisztázása? Milyen eszközei lehetek erre vonatkozóan? - Mit lehet tenni, ha olyan helyzetbe kerülünk, aminek a megoldása már meghaladja a kompetenciánkat?

Második továbbképzési nap

4. Pszichiátriai betegek ellátása

3x45 perc gyakorlat, konzultatív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
A nap indítása, hangolódás A hallgatók szerezzenek alapvető ismereteket azokról az általános tünetekről és panaszokról (szorongás, alvászavar, stb.) amelyekkel a leggyakrabban találkozhatnak munkájuk során.	Az oktató összegyűjti a hallgatóknak a tananyaggal kapcsolatos elvárásait és félelmeit. - Ki mit vár a naptól? - Kinek milyen jó/rossz tapasztalat volt pszichiátriai beteg célcsoporttal? Felírja a flipchartra, majd elmondja, az oktatás célját. **dia:41-42.** **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll.**
4.1. Alapfogalmak ismertetése. **4.1.1. A mentális egészség definíciója** **4.1.2. A WHO meghatározásának bemutatása** **4.1.3. Mentális egészség megbomlása, a mentális egészség zavarai** **4.1.4 Pszichiátriai betegségek és tünettanaik**	A nap során érintett témákhoz kapcsolódóan tegyük fel az alábbi kérdéseket, amikor az előadás során az adott fejezethez érünk. Írjuk fel a fontosabb megállapításokat, hogy az előadás során lehetőségünk legyen a fogalmak tisztázására és a kérdések megválaszolására. - Kérjük meg a hallgatókat, hogy mondják el, számukra mit jelent a mentális egészség és milyen kapcsolatot látnak a testi és a lelki egészség között. - Kérdezzük meg a hallgatókat mit gondolnak milyen tényezők állhatnak az inszomniák hátterében. - Kérdezzük meg a hallgatókat mit értenek figyelemzavar alatt. Milyen típusú figyelemzavarral találkoznak munkájuk során? - Kérdezzük meg a hallgatókat, hogy memóriazavarban szenvedő páciensekkel találkoznak-e munkájuk során, és milyen memóriazavarokat ismernek? Fontosabb érintendő témák: - mentális egészség definíciók - mentális egészség megbomlása - skizofrénia - bipoláris betegségek: - depressziós és mániás állapotok **Dia: 43-60** **Handout 6**: A résztvevők olvassák el az esetleírást, majd kis csoportos munka keretében ismertessék a beteg tüneteit, majd állítsanak fel diagnózist **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll.**

Szünet 10 perc

4.2. Kockázati tényezők, patológiás család

20 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	**Instrukciók az oktatónak**
Kockázati tényezők, patológiás család- A család, jelentős mértékben befolyásolja a páciensek viselkedését, a pszichotikus tünetek megjelenését és a kórházi felvételek szükségességét. Ez a rész ennek részletezésével foglalkozik.	Kérjük meg a hallgatókat, hogy mondják el, szerintük milyen szerepe lehet a családnak a mentális betegségekkel való megküzdésben. A válaszokat írjuk fel a táblára, majd az előadás során utaljunk vissza rá, tisztázzuk a feltett kérdéseket. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

25 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	**Instrukciók az oktatónak**
Kockázati tényezők, patológiás család – mint megbetegítő tényező.	**Dia 61-65**

4.3. Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel

25 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	**Instrukciók az oktatónak**
Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel-, Mentális zavarral élő személyek a mindennapi életben különösen sérülékeny kliens, ellátotti csoportba tartoznak. A hatékony kommunikáció segíti a gondozottakkal való jobb kapcsolattartást.	**Dia: 66-74**

20 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	**Instrukciók az oktatónak**
Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel	Kérjük meg a hallgatókat, hogy mondják el, milyen tapasztalataik voltak a kommunikációt érintően. - Milyen kommunikációs nehézségekkel találkoztak? - Milyen furcsa, ijesztő, váratlan, stb. viselkedési formákat tapasztaltak? - Milyen megoldásokat javasolnak az említett helyzetekre? Hogyan reagált az adott helyzetre? **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

Ebédszünet

4.4. Általános tünetek

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Általános tünetek, amelyekkel a segítő találkozhat. A fejezetben, a pszichiátriai betegséggel élőknél jelentkező leggyakoribb tünetek bemutatása történik.	**Dia: 75-85**

4.5. Demenciával kapcsolatos ismeretek

90 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Demenciával kapcsolatos ismeretek, a demens kórkép ismérvei. A hallgatók megismerkednek a demencia okaival, tüneteivel.	A hallgatók gyűjtsék össze az általuk ismert demencia tüneteket. **Dia: 86-91**

Szünet 10 perc

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Demenciával kapcsolatos ismeretek, a demens kórkép ismérvei. A hallgatók megismerkednek a demencia kezelésének lehetőségeivel.	**Dia: 92-103**

4.6. Esetfeldolgozás - pszichiátria

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Esetfeldolgozás - pszichiátria	Olvassa fel a hallgatóknak a következő két esetet: **Handout 7.** **Handout 8.** Az eset hallgatása közben az alábbi szempontok alapján jegyzeteljenek a hallgatók, majd közösen, csoportban beszéljék meg: - Az eset meghallgatása után mondják el, milyen tünetei voltak a páciensnek! - Alkossanak véleményt, hogy mi a páciens legvalószínűbb diagnózisa!

Harmadik továbbképzési nap

5. Szenvedélybeteg-ellátás

5.1. Alapfogalmak

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Alapfogalmak a szenvedélybeteg-ellátáshoz kapcsolódóan. Az előadásban érintendő témák: - Kábítószer fogalma, - illegális/ legális szerek, - „drogkarrier”, - prevenció, egészséges életmód, - viselkedési addikciók.	Az előadás során egy-egy alapfogalom bemutatása előtt meg lehet kérdezni a résztvevőket, tudják-e, hogy mit jelent az adott fogalom? - Mit nevezünk drognak? - Mit jelent a tolerancia? - Mit jelent a drogkarrier? **Dia: 104-106**

5.2. A függőség alapelméletei

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
A függőség alapelméletei Érintendő témák: - Függőség kialakulása, - szocializációs környezet szerepe, - család szerepe, - kockázati tényezők, - prevenció típusai, - felépülési modellek.	**Dia: 107-117**

Szünet 10 perc

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
A függőség alapelméletei	Az előadás során egy adott téma előtt tegyük fel az alábbi kérdéseket. A válaszokat, felmerülő kérdéseket, vitás kérdéseket írjuk fel a táblára, majd az előadás során pontosítsunk, válaszoljunk a kérdésekre. - Mitől válhat valaki függővé? - Mik a legfontosabb kockázati tényezők? - Milyen szerepe van a családnak a függőségek kialakulásában? - Milyen a jó prevenció? **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

5.3. Szerismertetés, statisztikai és jogi kiegészítésekkel

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Szerismeret, statisztikai és jogi kiegészítések A fejezet célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a különböző kábítószerek tulajdonságaival, hatásaival, megjelenési és használati módjával valamint a kapcsolódó veszélyekkel. Kiemelt figyelmet szenteljünk a klasszikus és az új típusú szerek megkülönböztetésére. 5.3.1. Klasszikus és új típusú szerek	**Dia: 118-122**

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Szerismertetés statisztikai és jogi kiegészítésekkel 5.3.1. Klasszikus és új típusú szerek	**Handout 9.** A gyakorlat során arra keressük a választ, mi a teendőnk egy helyzetben, ahol egyik kliensünk kábítószer hatása alatt áll, agresszívvá válik, eszméletét veszti, katatón állapotba kerül, stb. Kérdezzük meg a hallgatókat, volt e hasonló tapasztalatuk munkájuk során! A tapasztalatok és a hallottak alapján a csoport dolgozzon ki egy „eljárási protokollt”, amit ilyen helyzetben alkalmazhat. - Mi az első lépés, ha egy kliens kábítószer hatása alatt áll, és ezáltal veszélyt jelent önmagára vagy másokra? - Milyen szakemberek bevonása szükséges? - Hogyan kommunikáljunk a klienssel? - Ha szükség van rá, hogyan kommunikáljunk a mentőkkel/rendőrökkel? - Melyek azok az alapvető elsősegély-információk, amik segíthetnek nekünk? - A kliens esetvitelében milyen változtatást látnánk célszerűnek? **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

Ebédszünet

2x45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
5.3.2. Prevalenciák, statisztikák: kábítószer használat ma Magyarországon Az epidemiológiai adatok bemutatásának célja, hogy a hallgatóság tisztában legyen a drogérintettség mértékével és azzal melyek a leggyakrabban használt szerek.	Az adatok bemutatása előtt, bevezetésként érdemes feltenni néhány becslő kérdést, mit gondol a hallgatóság a szerhasználat mértékéről. Ilyen kérdések lehetnek: - Mit gondolnak, a felnőtt lakosság hány százaléka fogyasztott már életében valamilyen tiltott szert? (Válasz: a felnőtt lakosság 9,9%-a, tehát minden 10-ik ember, a fiatal felnőtt lakosságban 17,7% minden ötödik személy). - Mit gondolnak, melyik a legnépszerűbb drog a felnőtt lakosság körében? (Válasz: marihuána, hasis, extasy) - Mit gondolnak, az iskoláskorú, 9-10. évfolyamos diákok körében mekkora a drogérintettség? (Válasz: 14%-uk próbált már valamilyen tiltott szert élete során) - Mit gondolnak, melyik a legnépszerűbb drog az iskoláskorúak körében? (Válasz: marihuána, hasis, szintetikus kannabinoid) A kérdések megvitatása után érdemes az ábrákat megmutatni, illetve hozzá magyarázatot fűzni. Diasorban szereplő ábrák magyarázata: 1. ábra: **Dia: 123.** A kutatási adatok alapján a 18-64 éves népességben minden tizedik (9,9%), a 18-34 éves fiatal felnőtt populációban csaknem minden ötödik személy (17,7%) fogyasztott az élete során valamilyen tiltott drogot. A felnőtt népességben a legtöbben marihuánát vagy hasist próbáltak (7,4%), illetve közel fele ekkora, de a többi szerhez képest kimagasló az ecstasy (4%) életprevalencia értéke. A két legnépszerűbb szert – azoktól jelentősen elmaradva – követik a szintetikus kannabinoidok (1,9%), az amfetamin (1,7%) és a designer stimulánsok (1,3%). A fiatal felnőtt népesség szerpreferencia sorrendje megegyezik a felnőtt lakosságéval. A tiltott drogok **éves prevalencia értéke** a felnőtt népességben (18-64 éves kor között) 2,3%, a fiatal felnőtt népességben (18-34 éves kor között) pedig 5,3%. A szintetikus kannabinoidok és a designer stimulánsok fontossága a közelmúltbeli droghasználat alapján még inkább megmutatkozik: az elmúlt **havi prevalencia értékek alapján** a szintetikus kannabinoidok a második, a stimulánsok pedig a negyedik helyen szerepelnek. 2. ábra **Dia: 124.** **Az iskoláskorúak körében az életprevalencia értékek** alapján a legelterjedtebb kábítószer 2015-ben (is) a **marihuána** volt a 9-10. évfolyamon. Az ezt követő drogok sorra legális, vagy részben legális szerek. A második helyen új pszichoaktív szer áll, a 2015-ben először kérdezett **szintetikus kannabinoidok** szercsoport, majd az **orvosi javaslat nélkül szedett nyugtatók/altatók**, ezek alkohollal történő együttes fogyasztása következik. A szintén először kérdezett, **hangulatjavító szándékkal bevett fájdalomcsillapítók** is

	hasonlóan népszerűek a tanulók körében. Hatodik helyen a **szerves oldószerek belélegzése** szerepel. A következő kábítószer az **amfetamin**, amely így a hetedik helyre került. Hasonlóan elterjedt még az **ecstasy, a kokain és az LSD fogyasztása**. A többi kérdezett szer életprevalencia értéke 2% körüli. A designer drogok másik nagy csoportjának, a szintetikus katinonoknak a fogyasztása kevéssé elterjedt a középiskolások körében. **Dia: 125** **Dia: 126**
5.3.3. Büntetőjogi ismeretek A fejezet célja a kábítószerekhez kapcsolódó legfontosabb büntetőjogi ismeretek bemutatása.	**Dia: 127-130**
5.3.4. Elterelés intézménye A fejezet célja az úgynevezett „elterelés” intézményének bemutatása.	

5.4. Célcsoportspecifikus kihívások, lehetőségek

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	**Instrukciók az oktatónak**
A fejezetek célja, hogy bemutassuk az addiktológiai ellátórendszer felépülését.	Használjuk az ellátási piramis ábráját!
5.4.1. A szenvedélybeteg kliensek megjelenése a szociális alap- és szakellátásokban. **5.4.2. Lehetséges megoldási sratégiák** **5.4.3. Az addiktológiai ellátórendszer bemutatása**	A hallgatók bevonásával beszéljük meg, hogyan jelennek meg az addiktológiai problémák a nem addiktológiai profilú intézményekben! Miért fontos és milyen módjai lehetnek az intézményi együttműködéseknek? **Dia: 131-141**

Rövid szünet 10 perc

5.5. A szenvedélybeteg életútja; felépülés-történetek

5.6. Filmvetítés és feldolgozás

2x45 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	**Instrukciók az oktatónak**
5.5. A szenvedélybeteg életútja; felépüléstörténetek **5.6. Filmvetítés és feldolgozás – Felépülünk című film levetítése, megbeszélés, feldolgozás**	Kérje mega hallgatókat a film elindítása előtt, hogy az alábbi szempontokra figyeljenek a film során. (A film közben készítsenek jegyzetet): - Voltak-e közös pontok a szereplők életében? - Milyen hatások előzték meg a droghasználat kialakulását majd a felépülés elindulását? - Mi segített a felépülési folyamatban? A Felépülünk c. film levetítése (Youtube-on megtalálható: https://youtu.be/S1F7_xeFRf4) A film megtekintése után 5 fős kiscsoportokban beszéljék meg a hallgatók a filmről alkotott véleményüket és a film előtt feltett kérdéseket. A kiscsoportos beszélgetés után nagycsoportban az alábbi kérdések segítségével dolgozzák fel a filmet: - Melyik szereplővel tudott azonosulni, melyik volt a szimpatikus vagy kevésbé szimpatikus (melyik váltott ki indulatot)? Miért? - A film elején elmondott és a handouton is szereplő, valamint kiscsoportban is megbeszélt szempontok megbeszélése egyenként a teljes csoportban! - Voltak-e közös pontok a szereplők életében? – itt az oktató visszautalhat a korábban megbeszélt elméletekre, főleg az okokra, belső erőforrások, probléma megoldási stratégiák hiányára - - Milyen hatások előzték meg a droghasználat kialakulását majd a felépülés elindulását? – visszautalhat a felépülési modellre, a felépülés elemeire - - Mi segített a felépülési folyamatban? **Handout 10.** **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

Negyedik továbbképzési nap

6. Fogyatékos személye ellátása

6.1. Alapfogalmak

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
6.1. Alapfogalmak Érintendő témák: - felépülés, - segédeszköz - funkcióképesség javulás, - képessé tétel, - rehabilitáció, - egyenlő esélyű hozzáférés - fogyatékos személy fogalma - támogató szolgálat - lakóotthon - akadálymentesség - diszfunkciók, - funkcióképesség - hazai szabályozás.	**Dia: 142-152**

6.2. A fogyatékosság definíciói és típusai. Az egyes fogyatékosságok jellegzetességei és specifikumai

45 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Az egyes fogyatékosságokkal együtt járó nehézségek, problémák, amikkel a segítő szakember találkozhat. Ebben a fejezetben a leggyakoribb fogyatékosságok bemutatása történik.	A csoportot bontsuk 5 fős kiscsoportokba. Gyűjtsék össze, milyen fogyatékosság-típusokat ismernek, és milyen információik vannak az egyes típusokra vonatkozó specialitásokról. A gyűjtés végén olvassák fel, amit összegyűjtöttek, és ezeket írjuk fel a táblára. Az előadás során térjünk ki ezekre a megállapításokra, ha kell, pontosítsuk. **Handout 11.** **Dia: 153-176** **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
6.2.1. DSM-5, BNO-10 és 11 és FNO kódok rendszerének és szabályozásának ismertetése **6.2.2. Diagnosztikai kritériumok** **6.2.3. Az egyes fogyatékosságokkal együtt járó nehézségek, problémák, amikkel a segítő szakember találkozhat**	Érintendő témák: - pszichoszociális fogyatékosság - autizmus - beszédsérülés - értelmi fogyatékosság - látássérülés - fogyatékosság osztályozása - DSM-5, BNO-10 és 11, FNO **Dia: 177-187**

Szünet 10 perc

6.3. Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok Érintendő témák: - Fogyatékosság típusai, pszichoszociális fogyatékosság - Fogyatékosság típusai, autizmus - Fogyatékosság típusai, beszédfogyatékosság - Fogyatékosság típusai, értelmi fogyatékosság - Fogyatékosság típusai, látássérülés - Fogyatékosság típusai, mozgási fogyatékosság - Fogyatékosság típusai, súlyos, halmozott fogyatékosság	**Dia: 188-217**

25 perc gyakorlat

Gyakorlat A gyakorlat címe	Instrukciók az oktatónak
Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok	A hallgatók 5 fős kiscsoportban állítsanak össze egy részletes napirendet felkeléstől a lefekvésig az összes tevékenységet felsorolva egy autista személy részére. Rajzolják meg a kártyákat, folyamatábrákat és mutassák be azokat. az elkészült folyamatábrát, kártyákat tegyük fel a táblára és elemezzük azokat. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

20 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	**Instrukciók az oktatónak**
Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok	A hallgatók közül, akinek van személyes élménye fogyatékossággal élő emberrel kapcsolatban, amely emlékezetes volt, nehézségek merültek fel, nem sikerült megoldani, ossza meg a többi csoporttaggal, és együtt próbáljanak megoldást találni. Az időkeret alatt 2 történet dolgozható fel, de az oktató szubjektív megítélése, hány történetet tudnak feldolgozni. **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

Ebédszünet

6.4. Hatékony kommunikáció fogyatékos személyekkel

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	**Instrukciók az oktatónak**
Hatékony kommunikáció Érintendő témák: - Készségek, - módszerek, - viselkedési anomáliák.	**Dia: 218-230**

90 perc gyakorlat

Gyakorlat **A gyakorlat címe**	**Instrukciók az oktatónak**
Fogyatékosságok megjelenítése csoportmunkában.	Alakítsunk 5 kiscsoportot: 1. csoport látássérült, 2. csoport hallássérült, 3. csoport beszédfogyatékos, 4. csoport középsúlyos értelmi fogyatékos, 5. csoport autista. A csoporttagok közül 1 valaki jelenítse meg a csoporthoz tartozó fogyatékosságtípust, a többi csoporttag pedig a következő mondandókat kommunikálja számára saját maguk által kidolgozott módszerrel. 1. téma: szexualitás szabályai az intézményben, 2. téma: a maszturbálás közösség előtt nem elfogadott viselkedés, 3. téma: étkezés szabályai, 4. téma: közlekedés szabályai.

	5. téma: az intim szoba használatának szabályai A megbeszélés során térjünk ki a hallgatók fogyatékossághoz kapcsolódó érzéseire, félelmeire. Kérdezzük meg, milyen irányba változott a látásmódjuk a témával kapcsolatban. **Handout 12.** **A gyakorlathoz szükséges eszköz: tábla, toll**

6.5. Akadálymentesség fogalma

45 perc interaktív előadás

Konzultatív előadás, prezentáció	Instrukciók az oktatónak
6.5.1. Az akadálymentességhez kapcsolódó gyakorlati ismeretek	Az akadálymentesség fogalmának bemutatása. **Dia: 231-245**
6.5.2. Jó gyakorlatok, alternatívák	A csoporttal közösen beszéljük meg, milyen jó gyakorlatok vannak arra az esetre, amikor a teljes akadálymentesítés nem lehetséges, de átépítést nem igénylő, a kliensnek mégis segítséget jelentő megoldásokat alkalmazunk.

Záró teszt kitöltése, értékelése

45 perc

1. A teszt kitöltése és értékelése
2. A továbbképzés értékelése, elégedettségmérő kérdőív kitöltése

Forgatókönyv

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
ELSŐ TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
	45	*Bemutatkozás, a továbbképzés indítása*		2-7
	10	1.1.1. A krízis definíciója, típusai (fejlődési és akcidentális krízis)		8-15
	35	A krízis – *Gyakorlat*	Handout 1.	
	10	SZÜNET		
	25	1.1.2. A krízisek jellemzői, szakaszai, funkciói 1.1.3. A krízisek jellemzői az egyes ellátotti csoportokban		16-17
	65	1.2.1. A krízisintervenció specifikumai (miben hasonlít, miben különbözik az általános vagy támogatói segítéstől) 1.2.2. A segítő szakember specifikus készségei, feladata a krízisintervencióban		18-21
	45	1.2. Krízisintervenció – *gyakorlat*	Handout 2,3	
	30	EBÉDSZÜNET		
	45	2.1. Öngyilkosságról szóló ismeretek	Handout 4.	22-30
	45	2.2. Esetfeldolgozás: Kliens öngyilkossága – *gyakorlat*	Handout 5.	
	45	Protokoll kidolgozás – *gyakorlat*		
	10	SZÜNET		
	20	3.1. Áttekintés arról milyen a jó segítő		31-32
	25	3.1. Áttekintés arról milyen a jó segítő – *gyakorlat*		
	25	3.2. Kompetencia határok: 3.2.1. Munkakörhöz kapcsolódó kompetenciák 3.2.2. Végzettségekhez tartozó kompetenciák 3.2.3. Kompetenciákból eredő konfliktusok és azok feloldása		33
	20	3.2. Kompetencia határok – *gyakorlat*		

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
MÁSODIK TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
	45	A nap indítása, hangolódás; 4.1. Alapfogalmak – gyakorlattal egybekötött előadás		34-35
	90	4.1. Alapfogalmak – gyakorlatokkal kiegészítve 4.1.1. A mentális egészség definíciója 4.1.2. A WHO meghatározásának bemutatása 4.1.3. Mentális egészség megbomlása, a mentális egészség zavarai 4.1.4. Pszichiátriai betegségek és tünettanaik	Handout 6.	36-53
	10	SZÜNET		
	20	4.2. Kockázati tényezők, patológiás család – *gyakorlat*		
	25	4.2. Kockázati tényezők, patológiás család		54-58
	25	4.3. Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel		59-67
	20	4.3. Hatékony kommunikáció pszichiátriai betegekkel – *gyakorlat*		
	30	EBÉDSZÜNET		
	45	4.4. Általános tünetek, amelyekkel a segítő találkozhat		68-78
	90	4.5. Demenciával kapcsolatos ismeretek, a demens kórkép ismérvei		79-84
	10	SZÜNET		
	45	4.5. Demenciával kapcsolatos ismeretek, a demens kórkép ismérvei – *gyakorlat*		85-96
	45	4.6. Esetfeldolgozás: Pszichiátria – *gyakorlat*	Handout 7, 8	

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
HARMADIK TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
	45	A nap indítása, hangolódás; 5.1. Alapfogalmak a szenvedélybeteg-ellátáshoz kapcsolódóan		97-99
	45	5.2. A függőség alapelméletei– gyakorlatokkal kiegészítve		100-110
	10	SZÜNET		
	45	5.2. A függőség alapelméletei– gyakorlatokkal kiegészítve		
	45	5.3. Szerismeret, statisztikai és jogi kiegészítések - *gyakorlatokkal kiegészítve* 5.3.1. Klasszikus és új típusú szerek		111-115
	45	5.3. Szerismeret, statisztikai és jogi kiegészítések - *gyakorlat*	Handout 9.	
	30	EBÉDSZÜNET		
	45	5.3.2. Prevalenciák, statisztikák: kábítószer használat ma Magyarországon		116-118
	45	5.3.3. Büntetőjogi ismeretek 5.3.4. Elterelés intézménye		119-123
	45	5.4.1. A szenvedélybeteg kliensek megjelenése a szociális alap- és szakellátásokban 5.4.2. Lehetséges megoldási stratégiák 5.4.3. Az addiktológiai ellátórendszer bemutatása		124-134
	10	SZÜNET		
	90	5.5. A szenvedélybeteg életútja; felépüléstörténetek 5.6. Filmvetítés és feldolgozás – Felépülünk című film levetítése, megbeszélés, feldolgozás – *gyakorlat*	Handout 10.	

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
NEGYEDIK TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
	45	A nap indítása, hangolódás; 6.1. Alapfogalmak		135-145
	45	6.2. Az egyes fogyatékosságokkal együtt járó nehézségek, problémák, amikkel a segítő szakember találkozhat – *gyakorlat*	Handout 11	146-170
	45	6.2.1. DSM-5, BNO-10 és 11 és FNO kódok rendszerének és szabályozásának ismertetése 6.2.2. Diagnosztikai kritériumok 6.2.3. Az egyes fogyatékosságokkal együtt járó nehézségek, problémák, amikkel a segítő szakember találkozhat		171-181
	10	SZÜNET		
	45	6.3. Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok		182-211
	25	6.3. Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok- *gyakorlat*		
	20	6.3. Az egyes fogyatékossággal összefüggő problémákra adható releváns szakmai válaszok – *gyakorlat*		
	30	EBÉDSZÜNET		
	45	6.4. Hatékony kommunikáció		212-224
	90	6.4. Gyakorlat	Handout 12.	
	10	SZÜNET		
	45	6.5.1. Az akadálymentességhez kapcsolódó gyakorlati ismeretek 6.5.2. Jó gyakorlatok, alternatívák		225-240
	45	Záró teszt kitöltése, értékelése		